עח: התודה היתה באה פרק שמיני מנחות

מתני' השוחט את התודה לפנים ולחמה חוץ לחומה לא קדש הלחם שחטה עד שלא קרמו פניה בתנור ואפילו קרמו כולן חוץ מאחד מהן לא קדש הלחם: **גמ'** מאי חוץ לחומה רבי יוחנן אמר חוץ לחומת בית פאגי וריש לקיש אמר חוץ לחומת העזרה ריש לקיש אמר חוץ לחומת העזרה בעינן על בסמוך ורבי יוחנן אמר חוץ לחומת בית פאגי אבל חוץ לעזרה קדוש ולא בעינן על בסמוך והא איפליגו בה חדא זימנא דתנן השוחט את הפסח על החמץ עובר בלא תעשה רבי יהודה אומר אף התמיד ואמר ריש לקיש לעולם אינו חייב עד שיהא או לשוחט או לזורק או לאחד מבני חבורה עמו בעזרה ורבי יוחנן אמר אף ע"פ שאין עמו בעזרה צריכא דאי איתמר בההיא בההיא קא א"ר יוחנן דכל היכא דאיתיה באיסורא קאי אבל לענין מקדש לחם אימא מודי ליה לריש לקיש דאי איתיה בפנים קדוש אבראי לא קדוש ואי איתמר בהא בהא קאמר ריש לקיש אבל בהך אימא מודה ליה לרבי יוחנן צריכא תניא כוותיה דרבי יוחנן השוחט את התודה לפנים ולחמה חוץ לחומת בית פאגי לא קדש הלחם: שחטה עד שלא קרמו פניה בתנור: מנא הני מילי דתנו רבנן על חלות לחם חמץ יקריב קרבנו על זבח מלמד שאין הלחם קדוש אלא אם כן קרמו פניה בתנור יקריב קרבנו על זבח מלמד שאין הלחם קדוש אלא בשחיטת הזבח זבח תודת מלמד שאם שחט שלא לשמן לא קדש הלחם תנו רבנן יוצאין במצה נא ובמצה העשויה באילפס מאי מצה נא אמר רב יהודה אמר שמואל כל שפורסה ואין חוטין נמשכין הימנה אמר רבא וכן לענין לחמי תודה פשיטא הכא לחם כתיב והכא לחם כתיב מהו דתימא אחד אמר רחמנא שלא יטול פרוס והא כמאן דפריסא דמיא קמשמע לן איתמר תודה ששחטה על שמונים חלות חזקיה אמר קדשו ארבעים מתוך שמונים ורבי יוחנן אמר לא קדשו ארבעים מתוך שמונים אמר רבי זירא הכל מודים היכא דאמר ליקדשו ארבעים מתוך שמונים קדשו אל יקדשו ארבעים אלא אם כן יקדשו שמונים לא קדשו כי פליגי בסתמא מר סבר לאחריות קא מיכוין ומר סבר לקרבן גדול קא מיכוין אביי אמר דכולי עלמא (לאחריות) קא מיכוין ובכלי שרת מקדשין שלא מדעת קא מיפלגי מר סבר כלי שרת מקדשין שלא מדעת ומר סבר כלי שרת אין מקדשין שלא מדעת רב פפא אמר דכולי עלמא כלי שרת מקדשין שלא מדעת והכא בסכין קא מיפלגי מר סבר סכין מקדשת ככלי שרת [ומר סבר סכין כיון דלית ליה תוך אינה מקדשת ככלי שרת] ואיכא דאמרי רב פפא אמר דכולי עלמא כלי שרת אין מקדשין אלא מדעת והכא בסכין קא מיפלגי מר סבר סכין אלימא מכלי שרת דאע"ג דלית ליה תוך מיקדשה ומר סבר סכין לא אלימא ליה מכלי שרת: **מתני'** שחטה חוץ לזמנה וחוץ למקומה קדש הלחם שחטה ונמצאת טריפה לא קדש הלחם שחטה ונמצאת בעלת מום ר' אליעזר אומר קידש וחכמים אומרים לא קידש שחטה שלא לשמה וכן איל המילואים וכן שני כבשי עצרת ששחטן שלא לשמן לא קדש הלחם: **גמ'** מתני' מני רבי מאיר דתניא זה הכלל כל שפיסולו קודם שחיטה לא קדש הלחם פיסולו אחר שחיטה קדש הלחם שחטה חוץ לזמנה וחוץ למקומה קדש הלחם שחטה ונמצאת טריפה לא קדש הלחם

שחטה

חוץ לחומת [בית] פאגי. היינו חוץ לחומת הר הבית אבל אם היו בהר הבית קדשו אע"פ שאין (א) בעזרה. מ"ה ז"ל: **חוץ לחומת העזרה.** ואע"ג דהוי לפנים מחומת בית פאגי לא (ב) קדש: **על.** זבח תודת חלות (ויקרא ז) דהיינו על בסמוך בעזרה: **הא איפלגו בה חדא זימנא.** בעל בסמוך: **רבי יהודה אומר אף התמיד.** של בין הערבים אם שחטו על חמץ עובר דכתיב על חמץ דם זבחי (ג) זבחי המיוחד לי דהיינו תמיד: **ורבי יוחנן אמר אע"פ וכו'.** דלא בעינן על בסמוך: **כהכיא קאמר רבי יוחנן.** אע"פ שאין עמו בעזרה: **דכל היכא דאיסיה.** לחמץ לאחר זמן הביעור באיסורא איתיה: **אבל מקדש לחם.** שלחמי תודה אין מתקדשים אלא בשחיטת הזבח אימא לא יהו קדוש עד שיהא הלחם עמו בעזרה: **ואי איתמר בהא.** בלחמי תודה קאמר ריש לקיש כיון דלמקדש לחם הוא בעינן בעל בסמוך אבל בהך בחמץ בי"ד דכל היכא דאיתיה באיסורא איתיה: **אימא מודי לרבי יוחנן.** דאף על פי שאין עמו בעזרה צריכא: **על חלות לחם חמץ יקריב.** כלומר כשהוא מקריבו כשעושהו יהא ככר לחם שיהו פניו מתקרמין כבר בתנור: **קרבנו על זבח.** קרבנו דהיינו לחם מתקדש על ידי זבח: **זבח תודה.** משמע זבח לשם תודה שצריך לשוחטו לשמו: **יוצאין.** בפסח במצה נא: **העשויה.** האפויה: **מאי נא.** וכי מאי לחם הוי הואיל ואין נאפה כלל: **אמר שמואל כל שפורסין כו'.** דככר אפויה כל דהו: **וכן לענין לחמי תודה.** שאם נאפו כל כך בשעת שחיטת הזבח שפורסה ואין חוטין נמשכין ממנה קדש הלחם: **פשיטא.** דמהו דינא אית נהו למנה ולחמי תודה דהכא והכא כתיב לחם: **וקא.** שאין אפויה כל צרכה אע"ג דאין חוטים נמשכים ממנה כפריסא דמיא לפי שנפרכת כשמטלטלים אותה (ג) קמ"ל (דלא): **ליקדשו מ' מתוך פ' קדשו.** דלאחריות נתכוין דאי אבד הא ליפוק באחריני: (ומאן דאמר לא קדשו (ד) **סבר לקרבן גדול.** דהיינו פ' נתכוין דאי אתבדי מ' מינייהו נפיק באידך): **אל יקדשו כו' לא קדשו.** שהרי אין מביאין לתודה אלא מ' חלות: **מ"ד קדשו סבר.** האי דשחטה סתם אין דעתו אלא על מ' והאי דהביא פ' לאחריות מכוין דאי איבדו ניפוק באחריני: **ומ"ד לא קדשו סבר.** האי דהביא שמונים דעתו אכולם ונתכוין להביא קרבן גדול ופסול: **אביי אמר בכלי שרת מקדש שלא מדעת.** וה"ה בסכין ששוחט בו הזבח שבשחיטה מתקדש הלחם קמיפלגי: **מ"ד קדשו קסבר כלי שרת מקדשין.** מה שראוי להם שלא מדעת בעלים (ה): **ומ"ד לא קדשו קסבר.** אין מקדשין אלא מה שנתכוונו הבעלים לקרבן גדול דהיינו שמונים ופסול (מר סבר לא (אלימא) שחיטה לקדש שלא מדעת בעלים שאע"פ שהבעלים נתכוונו לשמונים הסכין לא קידש אלא מ' שראוין לזבח: **רב פפא אמר דכ"ע כלי שרת מקדשין.** מה שראוי להן [מ"ד קדשו] סבר סכין נמי מקדשא מ' שלא מדעת בעלים כשאר כלי שרת ומאן דאמר לא קדשו סבר כיון דלית ליה תוך אין מקדש אלא מדעת בעלים והבעלים לפי' איכוונו ופסול: **דאע"ג דלית ליה לסכין תוך מקדשא.** הזבח כשאר כלי שרת שיש להם תוך הכי נמי אלימא משאר כלי שרת שמקדש מה שראוי לזבח מ' מתוך פ' שלא מדעת בעלים: **ומר סבר לא אלימא מכלי שרת.** לקדש שלא מדעת ובעלים לקרבן גדול איכוונו לקדש כל פ' ולא קידשו: **מתני' שחטה חוץ לזמנה.** על מנת לאכול ממנה כזית למחר דהוי פיגול מעליא: **או חוץ למקומו.** (או) חוץ לעזרה: **קדש הלחם.** והוי מפגל הואיל ופסול הוה לאחר שחיטה ומ"מ בפנים שחטה אבל שלא לשמן לא קדש הלחם הואיל ומפיק לה מקדושתה לגמרי שהרי שחטה לשם זבח אחר: **ונמצאת טריפה.** בבדיקה לא קדש הלחם דטריפה הוי פסול קודם שחיטה: **גמ' זה הכלל וכו'.** השתא מפרש כילד שחטה חוץ לזמנה וכו' דלאו היינו פסול קודם שחיטה לפיכך קדש הלחם:

רש"י כת"י

מתני' לפנים. בעזרה: **עד שלא קרמו בתנור.** לאו לחם נינהו אלא עיסה מיקרלא: **גמ' חוץ לחומת בית פאגי.** חוץ לחומה החיצונה דירושלים: **לא בעי על בסמוך.** אע"ג דכתיב (ויקרא ז) והקריב על זבח התודה חלות לא דרשינן על בסמוך שיהיה הלחם אצל התודה בשעת זביחה. ואיסור יולא ליכא שהרי תודה ולחמה נאכלין בכל העיר: **אף התמיד.** של בין הערבים של ערב פסח ובמס' פסחים מפרש טעמא באלו דברים: **עד שיהא.** חמץ: **לשוחט או לזורק.** הכהן הזורק: **ועד שיהא.** חמץ: **עמו בעזרה.** דדרשינן על בסמוך: **אלא אם [כן] קרמו כו'.** דחלות בעי והכי' עשתא לא מקרי חלות: **שאם שחטן שלא לשמן כו'.** דהכי משמע זבח תודת שלמיו יקריב חלות קרבנו על זבח שנזבח לשם תודה: **יוצאין במצה.** בפסח היכא שאינה אפויה יפה: **ואין חוטין נמשכין ממנה.** שאפייה קלת: **שפורסה.** שבורה: **כמאן דפריסא דמיא.** דכיון דאינה אפויה יפה נפרסה מעצמה: **קדשו.** לה ארבעים מתוך שמונים וכולן שמונים יאכלו בקדושה ליום ולילה דהא לא ידיעי הי ארבעים קדשי: **לא קדשו.** דהא לא אפשר דיקדשו שמונים דלא בעי אלא ארבעים ולא יצא ידי נדרו דלא תפסי בהו קדושה: **חזקי' סבר.** האי דלאמר שמונים לאחריות איכוין שאם יאבדו הארבעים ישתיירו הארבעים הלכך לא היה דעתיה אלא על ארבעים ויקדשי: **לקרבן גדול.** לשמונים והא לא אפשר הילכך לא תפסי בהו קדושה כלל ולא יצא ידי נדרו: **בכלי שרת מקדשין שלא מדעת קא מיפלגי.** ודכ"ע לקרבן גדול איכוין: **חזקי' סבר מקדשין.** את הראוי להם שלא מדעת הבעלים: **ורבי יוחנן סבר סכין.** שמקדש פסח החלות בשחיטת התודה אין מקדש אלא מדעת הבעלים ואפי' מה שראוי להם ודעת הבעלים על שמונים הלכך לא קדשי: **וחזקי' סבר סכין מקדש.** כשאר כלי שרת שלא מדעת: **לא מקדש.** הואיל ואין לו תוך: **אלימא מכלי שרת.** דהא אין לו תוך ומקדשי הלכך אלימתא מילתא נמי להאי מילתא שמקדש שלא מדעת: **מתני' שחטה.** על מנת לאכלה חוץ לזמנה קדש הלחם ונפגל: על מנת לאכלה חוץ למקומה קדש הלחם ונפסל דפסולו בקדש הוא וקיימא לן בזבחים כל שפסולו בקודש הקודש מקבלו בפרק המזבח מקדש (פד.): **שחטה ונמצאת טריפה לא קדש הלחם.** דפסולו קודם שחיטה הוא: **שחטה ונמצאת בעלת מום ר' אליעזר אומר קידש.** מוקמינן לה בגמ' (שם.) כדוקין שבעין ואליבא דר"ע דאמר אם עלו לא ירדו בפרק המזבח מקדש: **שלא לשמה לא קדש.** מפרש בגמ' (לעיל) זבח תודה מלמד שאם שחטה שלא לשמה לא קדש הלחם: **גמ' כל שפיסולו קודם שחיטה [כו' שחטה].** על מנת לאכלה חוץ לזמנה או חוץ למקומה לא הוי פיסולו קודם שחיטה: **טריפה.** הוי פיסולו קודם שחיטה:

ולא בעינן על בסמוך. תימה הא עד כאן לא פליגי רבי ורבנן בסוף כל המנחות [באות מצה] (לעיל דף סב.) אלא אי בעינן על בסמוך או על ממש וי"ל דהכא לא דמי להתם [דהתם] לתנופה דשתי הלחם כעין הקרבתן אבל הכא בשחיטה דלמקדש לחם בעלמא [אתי] ליכא למיחש אלא שיהא הלחם קיים וכן שוחט על חמץ כדקאמר בסמוך דכל היכא דאיתיה באיסוריה קאי: **או** לאחד מבני חבורה. אפסח קאי אבל (ב) סתמיה פשיטא דלא מיחייב משום אחד שבישראל: **פורסה** ואין חוטין נמשכין הימנה. נראה דכי האי גוונא עד שיקרמו פניה דפ"ק דשבת (דף יט:): **ליקדשו** ארבעים מתוך שמוני'. אע"ג דרבי יוחנן לית ליה ברירה בריש כל הגט (גיטין כה.) היינו היכא כשמתברר לבסוף דלאו כלום עביד אבל הכא קדשי כל היכא דאיתנהו וכשבא להפריש ד' חלות של תרומה צריך להפריש י"א חלות מכל מין ומין דאי לאו הכי כיון דאין ברירה דלמא דחולין קא שקיל:

והדל

עין משפט נר מצוה

יב א מיי' פי"ב מהל' פסוה"מ הל' טו:
יג ב מיי' שם הלכה יח:
יד ג מיי' שם הלכה טו:
טו ד ה מיי' פ"א מהל' קרבן פסח הלכה ה:
טז ו מיי' פי"ב מהל' פסוה"מ הלכה יח:
יז ז מיי' פ"ו מהל' חמץ ומצה הלכה ו טוש"ע א"ח סימן תסא סעיף ג:
יח ח ט מיי' פי"ב מהל' פסוה"מ הלכה טו:
יט י כ ל מיי' שם הלכה יח:

תורה אור השלם

1. עַל חַלֹּת לֶחֶם חָמֵץ יַקְרִיב קָרְבָּנוֹ עַל זֶבַח תּוֹדַת שְׁלָמָיו: ויקרא ז יג

גליון הש"ס

רש"י ד"ה חוץ לחומת בית פאגי. עי' רש"י פסחים דף סג ע"ב ד"ה בית פאגי ובסנהדרין דף ד ע"ב ד"ה בית פאגי ותוס' שם ד"ה מלמד ול"ע: תוס' ד"ה ליקדשו וכו' אבל הכא קדשי. עיין לקמן דף פ ע"א תוס' ד"ה הפריש:

מוסף רש"י

הובא בסוף המסכת

שיטה מקובצת

א] התודה בפנים: ב] קרמו בתנור: ג] מאי חוץ לחומה עי' תוס' לעיל (דף סב ע"ב): ד] בעינן על בסמוך תימה דלא דמי האי על בסמוך [דהכא] להכיא דלעיל גבי לבונה ולחם הפנים וגבי [תנופה] דלחם ושני כבשים דהתם ר"ל על בסמוך. [ממש] וי"ל דהכא מעניינא דקרא והתם מעניינא דקרא דהתם איכא למימר על ממש או סמוך אבל הכא [אין] אפשר לשחוט הזבח על הלחם ממש אלא בסמוך. תו"ח: ה] חבורה ועד שיהא עמו: ו] אבראי לא קדיש. ובפרק התמיד נשחט גרים בספרים מידי דהוי אכלי שרת דאין מקדש אלא מה שבתוכו ה"נ לא יקדש שחיטת הזבח אלא מה שבעזרה ותימה [דאין זה] (זה אינו) דמיון אלא נראה לפרש מידי דהוי אכלי שרת דאינו מקדש כי אם בעזרה כדאיתא בפ' המזבח מקדש כלי שרת אין מקדשין אלא בקודש ה"נ אין שחיטה מקדשת אלא מה שבקודש: ז] תיבת פניה נמחק: ח] תיבות קרבנו על זבח נמחק: ט] וכן לענין לחמי תודה. דמשקרמו פניה בתנור ופורסה ואין חוטין נמשכין ממנה אי שחיט הזבח עלייהו הוי קדוש וה"נ אמרינן לענין שבת דתנן אין נותנין פת לתנור אלא א"כ שיקרמו פניה קודם חשיכה: י] קדשו ארבעים כו'. תימה הא צריך להפריש מכל מין וכיון דליכא למיקם מי הוא הקדוש היכי מצי לקיים להפריש אחד מכל קרבן וצ"ל דצריך ליתן לכהן מכל מין ומין. מיהו קשה להר"ר יונה היאך אפשר לעשות התנופה מן התרומה וצ"ע: יא] אביי אמר בכלי וכו'. תיבות דכולי עלמא לאחריות קא מיכוין נמחק: יב] עיין בהשמטות בסוף המסכת: יג] תודה בהא: יד] בעינן על: טו] תיבות ומאן דאמר כו' דהיינו שמונים נמחק: טז] מר סבר אלימא ותיבת לא נמחק: יז] להן הסיר ומה"ד מר סבר. ותיבות מ"ד קדשו ל"ש: יח] פסול אות מ' נמחק: יט] הלחם בעי כעין: כ] אבל בתמיד:

מסורת הש"ס

א) מעילה ג: פסחים סג., ב) [פסחים סט], ג) [סוטה לו. וש"נ], ד) פסחים סג., ה) פסחים לו., ו) כ"ה הישה, ז) [לעיל עו: וש"נ], ח) לעיל מח. עירובין ב. קדושין נג., ט) גי' רש"ק לפרש"י לקרבן גדול, י) [לעיל ז. לקמן ב. סוכה ג. סוטה יד:], כ) [שמות לד], ל) נ"ל דבעינן על בסמוך. ל"ק, מ) נ"ל יסי"ד דלא ליקדשו קמ"ל הס"ד ואח"כ ד"ה קדשו מ' מתוך פ' דלאחריות וכו' ואח"כ ד"ה לא קדשו סבר לקרבן גדול דהיינו פ' נתכוין ולא דאי מתבדי מ' מינייהו ניפוק באידך והס"ד. ל"ק, נ) רש"ק מ"ו, ס) נ"ל שייך כאן אלימא שחיטה לקדש וכו' עד סוף הדבור, ע) הס"ד ואח"כ מה"ד רב פפא עד כו' שראוי לכן הס"ד ואח"כ ד"ה סבר סכין נמי כו' לדעת בעלים ולפי' איכוונו ופסול והס"ד ואח"כ מ"ה מר סבר אלימא מכלי שרת לקדש שלא כו' שראוין לזבח והס"ד ואח"כ ד"ה אע"ג דליתא ליה לסכין תוך כיון דמקדשא הזבח יותר משאר כלי שרת שיש לכן תוך ה"נ אלימא משאר כלי שרת שמקדש כו'. ל"ק, פ) מ"א ל"נ, צ) [נ"ל כשחיט נשחט דף סג.], ק) [נ"ל אחר ד"ה שפורסה], ר) זבחים דף פד., ש) ל"ק, ת) ל"ק, א) נ"ל אבל לתמיד פשיטא, ב) נ"ל היכא דלאו מתברר לבסוף כו'. ל"ק.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה חוץ וכו' בעזרה הס"ד ואח"כ מ"ה ר"ל אומר חוץ לחומת כל"ל ותיבת מ"ה נ"ל נמחק: (ב) באד"ה לא קדש הס"ד ואח"כ מ"ה על בסמוך דכתיב על זבח תודה: (ג) ד"ה והא שאין וכו' כשמטלטלין אותה ה"א דלא ליקדשו הס"ד ואח"כ מ"ה קדשו מ' מתוך פ' לאחריות איכוון דאי: (ד) ד"ה ומאן דאמר לא קדשו סבר לא נתכוין דאי מתאבדי מ' מינייהו: (ה) ד"ה מ"ד קדשי קסבר כלי שרת וכו' שלא מדעת בעלים שאע"פ שהבעלים נתכוונו וכו' לזבח הס"ד ואח"כ ד"ה ומ"ד לא קדשו קסבר לא אלימא שחיטה לקדש שלא מדעת בעלים ואין מקדשין אלא וכו' ופסול הס"ד ואח"כ מ"ה רב פפא:

רבינו גרשום

חוץ לחומת בית פגי. חומת העיר: על זבח התודה חלות על בסמוך בעזרה: א) על דעל זבחי. זבחי המיוחד לי. והיינו תמיד של בין הערבים שנשחט בשש ומחצה אחר זמן החמץ: זבח תודת שצריך לשחטו לשמן: והא שאין חוטין נמשכין הימנה שאינה אפויה הרבה כל צרכה. כפריסה דמי קמ"ל: מאן דאמר קדשי קסבר האי דשחטה סתם אין דעתו אלא על מ' והאי דהביא פ' לאחריות איכוון דאי אבדו הני ליפוק בהני: ומאן דאמר לא קדשי קסבר האי דהביא פ' דעתו על כולם ונתכוון להביא קרבן גדול ופסול: בכלי שרת. הסכין ששוחט בו הזבח שבשחיטה מתקדש הלחם אם מקדש הסכין מה שראוי לו בלבד (קמ"ל) שלא מדעת בעלים מה שראוי להם: ואע"ג דלית לה תוך בית קבול. מקדשא והם הכי מקדשא שלא מדעת את הראוי לו. ומר סבר לא אלימא מכלי שרת לקדש שלא מדעת: שחטה התודה על מנת לאוכלה חוץ לזמנה או חוץ למקומה קדש הלחם וחוץ לזמנו הוי פיגול ויש בו כרת האוכלו. חוץ למקומה פסול ואין בו כרת: ונמצאת טרפה. בבדיקתה. לא קדש הלחם כדקאמר בברייתא כל שפסולו קודם שחיטה לא קדש הלחם וטרפה הוי פסול קודם שחיטה: שחטה ונמצאת בעל מום בדוקין שבעין דלא הוי מום ניכר:

א) על שאמן דכתיב לא תזבח על חמץ וגו' ר"י אומר אף התמיד דכתיב על חמץ דם זבחי זבחי המיוחד לי.